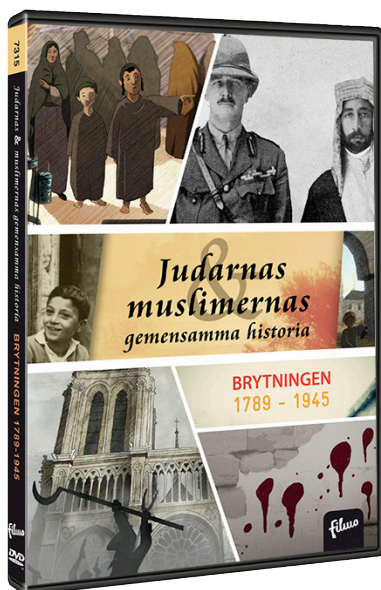


Handledning (4 sid) + manus (20 sid)



## Judarnas & muslimernas gemensamma historia

*Judar och muslimer delar ett kulturellt arv, och har genom historien levt sida vid sida, på gott och ont. De delar heliga platser, högtider, musik, filosofi och religiösa berättelser. Denna filmserie tar oss med till 600-talet, där allt började med profeten Muhammeds uppenbarelse om en ny religion. Därefter tar vi oss genom historien och fram till idag. Filmerna skapar förståelse för dynamiken mellan religion, samhälle och kultur. Den visar också religionens funktion för människor som söker trygghet, sammanhang och identitet.*

*Judendomen och islam är två världsreligioner. De är båda abrahamistiska religioner, vilket betyder att de båda, tillsammans med kristendomen, berättar historien om Abraham och hans söner. Men sedan skiljer sig deras historier åt. Grundade på varsin tolkning av historien om Abraham utvecklades de båda religionerna i varsin riktning. Men det har inte betytt att de inte har haft något med varandra att göra.*

**Speltid:** 54 min.

**Från:** 13 år

**Ämne:** Religion, Historia, Samhällskunskap, Värdegrund

**Produktionsland:**  
Frankrike 2014

**Svensk version:**  
© Filmo, 2015

**Ansvarig utgivare:**  
Mia Lund Arnell

**Filmnr:** 7315

**För ytterligare källinformation:**  
Kontakta Filmo  
08-445 25 50

## Brytningen, 1789 - 1945

Vid tidpunkten för franska revolutionen var Europa kristet, och mellanöstern och Nordafrika muslimskt. Judarna, däremot, hade inget eget territorium. I muslimska länder levde judarna och muslimerna sida vid sida, och det var en relativt konfliktfri tillvaro. De båda gruppernas kulturer var så lika, att religionen inte blev den främsta identitetsmarkören. 1856 avskaffades dhimmistatusen, och judarna blev formellt jämställda muslimerna. Men i Europa blåste helt andra vindar. Trots att franska revolutionen inneburit att judar numera var jämställda medborgare växte antisemitismen. Det utbredda koloniala tankesättet syntes även här, och högt uppsatta judar i Europa bestämde sig för att hjälpa judar i muslimska länder. Judar i Algeriet tvingades mot sin vilja få franskt medborgarskap för att inte räknas som landets infödda. Den så kallade Crémieux-lagen förfranskade många judar, och klyftan mellan dem och muslimerna växte.

I Europa växte hela tiden antisemitismen, och hotbilden mot judarna blev allt starkare. Den ungerske juden Theodor Herzl grundade därför sionismen, som uppmanade judar att mobilisera och skaffa ett eget territorium. Men i Europa hade judarna aldrig besittit eget territorium, och det skulle därför bli svårt att hävda sin rätt till europeisk jord. I mellanöstern, däremot, hade judar haft kungariken vid flera tillfällen under historien. Siktet ställdes snart in på Palestina. Men sionismen var en utpräglad västerländsk idé, och de judiska araber som bodde i Palestina ställde sig negativa till den. Men när judar i början av 1900-talet började emigrera till Palestina, och den brittiska kolonialmakten gav klartecken för en judisk stat i Palestina blev hotet för den muslimska befolkningen reellt, och oron började växa i Palestina. Palestinas muslimer kunde inte längre lita på sina judiska grannar, och blev mottagliga för den antisemitiska propaganda som



spreds från Europa. 1929 bröt strider ut i Jerusalem, och folk på båda sidor fick sätta livet till. Efter denna händelse ändrades inställningen hos många judar som tidigare varit negativt inställda till sionismen.

Trots att judar och muslimer levde fredligt tillsammans i flera muslimska länder hade tonläget förändrats efter 1929. Den palestinska frågan gick från att vara en regional angelägenhet till att bli en kärnfråga för pan-islamismen. Oroligheterna växte, och under 30-talet skedde flera uppror och sammandrabbningar i de muslimska länderna. 1937 gjorde de palestinska muslimerna uppror, men det slogs ner av den brittiska kolonialmakten, och den judiska befolkningen kunde växa sig starkare. En massaker på judar i Konstantin skapade fiendskap mellan Algeriets judar och muslimer, och pogromen i Bagdad krävde än mer judiska liv. I Europa rasade samtidigt andra världskriget, och drygt sex miljoner europeiska judar mördades av nazisterna. Detta ledde till ytterligare polarisering. Trots Hitlers försök att liera sig med muslimerna bekände sig väldigt få muslimer till nazismen, även om man hade ett visst mått av antisemitism gemensamt. Många muslimer gjorde istället sitt yttersta för att skydda sina judiska grannar och vänner från förföljelser. Vid krigets slut var de judisk-muslimska relationerna stukade, men många kämpade fortfarande för att de två religionerna än en gång skulle kunna samexistera i fred.

## Nyckelord

Judar, muslimer, religion, arabvärlden, identitet, Israel, Palestina, teologi, förintelsen, Jerusalem.

## Begreppslista

- Teologi
- Polyteism
- Hadith
- Torarulle
- Abrahamitiska religioner
- Dhimmi
- Profet
- Inkquisitionen
- Skolastik
- al Andalus
- Korståg
- Den gyllene perioden
- Franska revolutionen
- Upplysningen
- Pan-islamisk
- Pogrom
- Antisemitism
- Förintelsen
- Sionism
- Geopolitik
- Polarisering
- Identitetsmarkör
- Israel-Palestinakonflikten
- Diaspora
- Nakba
- Kolonialism
- Post-kolonialism
- Konvertit

## Frågor efter visning

1. Vad menas med sionism?
2. Varför växte sionismen fram?
3. Vad menar man när man säger att fransmännen hade ett kolonialt förhållningssätt till de algeriska judarna?
4. Vilka konsekvenser fick Crémieux-lagen?
5. Vilka händelser var det som orsakade oron och konflikterna i Palestina och resten av arabvärlden i början av 1900-talet?
6. Hur och varför förändrades de arabiska muslimernas inställning till de arabiska judarna?
7. Vad var den pan-islamiska rörelsens mål?
8. Vad menas med begreppet pogrom?
9. På vilka sätt var Adolf Hitler och nazismen inblandad i konflikten?
10. Hur skilde sig inställningarna åt inom den arabiska befolkningen?

## Diskussionsövningar i grupp:

Filmen du sett tar upp ett för många laddat ämne. Serien "Muslimernas & judarnas gemensamma historia" har ambitionen att sammanfatta nära tvåtusen år på färre än fyra timmar. Så här är några förslag på frågeställningar att diskutera efter att ni sett en eller flera av filmerna i serien:

- Fundera över vems historia som berättas i filmen?
- Vilket bildval har man gjort?
- Vilka är det som intervjuas?
- Går det att ifrågasätta fakta som presenteras?
- Tycker du att man borde vinklat berättelsen på något annat vis? Motivera ditt svar.
- Upplever du att filmen/filmerna som objektiva eller subjektiva. Motivera ditt svar.



## Internetkällor

<http://www.so-rummet.se/kategorier/religion/islam/islams-historia> - SO-rummet om Islams historia.

<http://blog.svd.se/historia/2014/06/16/hur-kunde-araberna-erovra-ett-varldsvalde/> - Svenska Dagbladet om Islams expansion.

[http://www.svd.se/forsvarstal-for-en-fortalad-civilisation\\_3583620](http://www.svd.se/forsvarstal-for-en-fortalad-civilisation_3583620) - Svenska Dagbladet om det muslimska civilisationsarvet.

<http://www.popularhistoria.se/lasarfragor/2012/11/varfor-dominerar-islam-i-mellanostern/> - Tidskriften Populär historia om Islams dominans i mellanöstern.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/muhammed-%E2%80%93-profeten-som-forandrade-varlden/> - Tidskriften Populär historia om Muhammed.

<http://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/antisemitism> - Forum för levande historias hemsida med fördjupning om antisemitism.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/europas-judar-under-medeltiden> - SO-rummet om Europas judar under medeltiden.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/judarnas-aldsta-historia> - SO-rummet om judars historia från forntiden.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/forenklat-om-palestinakonflikten> - SO-rummet om Palestinakonflikten.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/spaniens-judiska-drama/> - Tidskriften Populär historia om judar i Spanien under medeltiden.

<http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Israel-Palestina/> - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om Israel-Palestinakonflikten.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/den-judiska-statens-fodelse/> - Tidskriften Populär historia om bildandet av staten Israel.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Nakba> - Wikipedia om nakbadagen.

<http://www.ur.se/Produkter/188178-UR-Samtiden-Judisk-var-relationen-mellan-judar-och-muslimar-Judar-och-muslimar-i-Sverige-och-varlden> - Paneldebatt i UR om de judisk-muslimska relationerna i Sverige och världen.

[www.ne.se](http://www.ne.se) - Nationalencyklopedin

[www.google.se](http://www.google.se) - Användbar sökmotor

[www.dn.se](http://www.dn.se) - Dagens nyheter

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheter skolsajt

[www.wikipedia.se](http://www.wikipedia.se) - Bra nätencyklopedi

[www.filmo.se](http://www.filmo.se) - Filmos hemsida

## Kapitelindelning

Du kan välja att visa hela filmen eller ett speciellt avsnitt.  
För starttider till respektive kapitel, se nedan.

Nr	Kapitel	Starttid:	Längd:
1	Inledning. Maktskifte med Europa på frammarsch. Den franska revolutionen.	00:00	ca 17 min
2	Växande nationalism. Sionism och panarabism.	17:17	ca 17 min
3	Ökade spänningar mellan sionister och arabiska nationalister. Pogromer. Dödslägren. Avslutning.	34:36	ca 20 min
	<b>Sluttid:</b>	54:00	

Filmerna om judars och muslimers gemensamma historia passar bra för undervisning i samhällsorienterande ämnen i grundskolan och gymnasiet:

### I årskurs 7-9, historia, sid 176-177, Lgr11

- Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700
- Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700–1900
- Imperialism och världskrig, cirka 1800–1950
- Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid
- Hur historia används och historiska begrepp:

### I årskurs 7-9, religion, sid 189-190, Lgr11

- Religioner och andra livsåskådningar
- Religion och samhälle

### I årskurs 7-9, samhällskunskap, sid 203, LGR11

- Beslutsfattande och politiska idéer

### I gymnasiet, Samhällskunskap, sid 143, Gy11

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor.

### I gymnasiet, Historia 1b, sid 73, Gy11

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen ...
- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser ...
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. ...

### I gymnasiet, Religionskunskap 1, sid 138, Gy11

- Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning ...